

Eesti ooperi 90 aasta galast maailmalava šedöövriini

Vikerlastest sündinud ooper

Kontsertlavastus „Vikerlastest sündinud ooper: Eesti ooperilugu läbi 90 aasta“. Dirigent: Ingrid Roose. Lavastaja: Veiko Tubin. Valguskunstnik: Priidu Adlas. Graafiline disain: Mart Anderson. Solistid: Tuuri Dede, M aari Emits, Pirjo Jonas (Vanemuine), Jarek Kasar, Rene Soom (Estonia), Heldur Harri/ Põlda, Mehis Tiits (Estonia), Aule Urb, Liina Vahtrik, liris Vesik ja Priit Volmer (Estonia). Kaastegevad: ERSO, segakoor Huik!, Estonia Seltsi segakoor ja RO Estonia noormeeste koor. Produktsioon: Elo-Liis Parmas, Mart Mikk, Eesti Kontsert, 25. X 2019 Estonia kontserdisaalis.

Läinud aasta 25. oktoobril Estonia kontserdisaalis kõlanud fragmendid kahekümne neljast (sic!) eestimaisest ooperist andsid päris üllatava vastuse küsimusele, mille muu hulgas tõstatas saates „OP!“ Alvar Loog. Küsimus puudutas repertuaari valikut meie muusikateatrites, pidades eelkõige silmas eesti oopereid.

Eesti ooperi 90. aastapäevale pühendatud õhtu tähistamiseks oli dirigent Ingrid Roose teinud arhiivis põhjalikku kaevamistööd, mille väärtus on hindamatu. Oma pöördumises kavaraamatus ütleb ta: „[Eesti] heliloojate sulest on sündinud enam kui 100 ooperit (...). Sageli peegeldab ooper aega ja on justkui kunstiline kroonika, mille noodikirja on helilooja valanud ajastu pildi. Nii taaselustavad ooperid kadunud aegu, murrangulisi hetki, mõtteid ja ununenud tundeid (...).“ Kontsert oli hea dramaturgilise ülesehitusega, õhtu jooksul vaheldusid väga eriilmelised ooperikatkendid. Selle ettevõtmise ajal sirvisin Viima Paalma koostatud albumit „Sada aastat Estonia muusikalavastusi kavalehtedel“¹ ja leidsin üle kahekümne teose, mis on olnud Estonia laval, ja lisagem sellele veel need, mida on etendatud Vanemuises, Kadrioru kunstimuuseumis, Noblessneri valukojas, Von Krahli teatris, Draamateatri laval jm. Kuna Anne Aavik on teinud Sirbi veergudel¹ väga põhjaliku analüüsi tol õhtul kõlanust, mõtiskleksin ma kuuldu üle veidi teisest aspektist, seostades seda ikka teemaga „hää! ja selle maagia“.

Palju tänu kogu ettevõtmise eestvedajale dirigent Ingrid Roosele, kes oli koostöös lavastaja Veiko Tubinaga teinud teostest omanäolise valiku, kus prevaleerisid koorid. Segakoori Huik! (dir Ingrid Roose), Estonia Seltsi segakoori (dir Heli Jürgenson) ja Rahvusooper Estonia noormeeste koori (dir Hirvo Surva) kõlakultuur toetub põhiliselt ühtsele hingamisruumile ja fraasikujundusele, mis andis kogu kavale hea vundamendi.

Olen kulutanud oma artiklites omajagu aega ja vaimujõudu teemale noored lauljad . Nii mõnigi minu tähelepanu objektidest on juba välja kasvanud noore laulja staatusest jajõudnud Estonia, Vanemuise või mõnele kontserdilavale. Eriliselt hea meel oli mul kuulda Mehis Tiitsu (tenor) heakõlalises ekspressiivses esituses Aarne aariat Eduard Oja seni täiesti tundmatust ja kaotsi läinud ooperist „Lunastatud vanne“. Õnneks on Eduard Oja ekspressiivne, intensiivsete meloodiajooniste ja mitmekihilise klaveripartiiga laululooming CDle salvestatult [esitajad Ivo Kuusk (tenor) ja Vardo Rumessen (klaver)] kõigile soovijatele kättesaadav. Oja „Põhjamaa lapsed“ ja „Me olime nagu lapsed“ Anna Haava sõnadele ning „Valge

Teater.Muusika.K...
01.01.2020 00:00
Tiiu Levald
65,66,67,68,69,70,71,

Rahvusooper Estonia
Ooper

värv" Marie Underi tekstile on varasematel kümnenditel olnud meie parimate lauljate kammerkontsertide repertuaari raudvara. Seetõttu on mul tuline kahju, et sellest ooperist pole meile jäänud enam.

Sillerdava kõrgregistriga Pirjo Joonas (sopran) laksutas tõelise ööbikuna „Ööbiku aaria“ Riho Pätsi ooperist (Andres Särevi libreto) „Kaval-Ants ja Vanapagan“, mis meie nooremale põlvkonnale samuti tundmatu on. Laulja parimat kvaliteeti sai kuulda ka kontserdi lõpuloona kõlanud Manfred MIMI muusikateatriteose „Eesti ajalugu. Ehmatusest sündinud rahvas“ 2. vaatuses, kus solisti kaaslasena oli segakoor Huik!

Eugen Kapi ooper „Rembrandt“ (Kulno Süvalepa ja Jelizaveta Pessina libreto) ei ole Estonia laval kõlanud (esietendus toimus 1975 RAT Vanemuises) ja seda intrigeerivam oli kuulda Saskia aariat rikkaliku tämbri ja veenmisjõuga lauljalt Tuuri Dedelt. Temalt kontserdi teises pooles kõlanud „Ophelia aaria“ Tõnu Kõrvitsa ooperist „Liblikas“ (Maria Lee Liivaku ja Lauri Kaldoja libreto) haaras samuti tundesügavusega - just sellisena on meelde jäänud omaaegne kurva saatusega baleriin Erika Tetzky Andres Kivirähi samanimelisest jutustusest. Helilooja Tõnu Kõrvits on oma tundliku helikeelega andnud selles lauljale nii palju värvivõimalusi. Estonia lavastuste pisirollides kuulnud Aule Urb (metsosopran) esitas „Intermeediumi“ Raimo Kangro ooperist „Ohver“ (Kulno Süvalepa libreto) ja „lirise tango“ Leo Normeti ooperist „Pirnipuu“ (helilooja libreto Betti Alveri poeemi ainetel) täis kirge ja sensuaalsust. Seda võimaldas Urbi värvirohke hääletämber ja tema lavaline karisma.

Õhtu suurimat üllatust ja rõõmu pakkus siinsetel lavadel seni tundmatu sopran Maari Ernits. Tema ilmselgelt dramaatiliseks sopraniks kujunev, lummava tämbri ja suur hääli leiab loodetavasti peagi väärilist rakendust ka kodumaal. Maari Ernitsa ja Mehiss Tiitsu esituses kuulsime üle hulga aja Barbara ja Bonniuse stseeni Eduard Tubina imelise muusikaga ooperist „Barbara von Tisenhusen“ (Jaan Krossi libreto). On märkimisväärne, et seda ooperit on lavastatud Estonias kolm korda: 1969 (lavastaja Udo Väljaots), 1990 (lavastaja Arne Mikk) ja 2004 (lavastaja Ago-Endrik Kerge). Kõigist neist on meelde jäänud sellised Barbara rolli esitanud unikaalsete häältega lauljad nagu Kaie Komad, Helvi Raamat ja Pille Lill. Kontserdi teises pooles kõlas Maari Ernitsalt „Bahnhof“ Erkki-Sven Tüüri ooperist „Wallenberg“ (Lutz Hübneri libreto) hingematvalt valusalt ja kirkalt. Mäletan Aile Asszonyi esitust Estonia lavastuses (2007) ja pean rõõmuga nentima, et käesoleval kontserdil kõlanu oli samuti autori loodu vääriline. Mäletan varasemast ajast ka selliseid lavastusi nagu Eino Tambergi ooper „Raudne kodu“ (Uno Lahe libreto Evald Tammlaane näidendi järgi, Estonia, 1965) ja Valter Ojakäärü ooper „Kuningal on külm“ (Ain Kaalepi libreto, RAT Vanemuine, 1967). Nii oleksin oodanud suuremat süüvimist Sally laulu „Valgesse uttu...“ esimesest ja „Nuhkide koori“ teisest mainitud teosest. Liina Vahtrik on karismaatiline näitleja, kuid kahjuks ei võimaldanud tema hääle ressursid anda Sally rollile vajalikku hõngu. Ei maksa vist lootagi, et nendele, kes kunagi näinud Ülle Ullat Sally rollis, oleks veel keegi temaga võrreldav. Selle loo puhul on oluline, et laulus kajastuv lootusetus, narkootikumiuima „valgesse uttu“ mässitud saatuse pitsitus väljenduks häälevärvide varjundites. Ehk võiks meil selle rolli vääriliseks esitajaks olla Kaire Vilgats, kelle hääles on need värvid ja lopsakas sensuaalsus olemas.

Tammsaare näidend „Kuningal on külm“ mõjub oma alltekstidega kindlasti igal ajal. Draamateatri lavastusest on mällu salvestunud Olev Eskola

salakavala ja eriliselt vastiku Peaministri roll. Ka Einari Koppeli loodud roll Vanemuise lavastuses ei unune iial - selles oli ussilikku pugejat ja sarkastilist ülbitsejat ning kõik need nüansid olid olemas ka selle erilise karismaga näitleja uskumatult sugestiivses hääles, mida ta rakendas parlando's. Kõnealusel kontserdil kõlas see stseen Rene Soomi heakõlalise baritoni ettekandes tagasihoidlike vihjetega sarkasmile. Paraku jäi allteksti teravik nüriks.

Rollikujunduse probleem tekkis vahest isegi üleliia sageli kõlanud kõrtsistseeni puhul Gustav Ernesaksa ooperist „Tormide rand”. Ei ole vaja minevikus laval olnud matkima hakata (näiteks Karl Otsa Saare Juhanina või Aaro Pärna Kõrtsmikuna ega ka lähiminekus samades rollides esinenud Tiit Trallat ja Teo Maistet), kuid loo ivakasse huumorisse tungimine, naabersaare meestele äratagemise mõnuga väljalaulmine oleks vajanud suuremat panustamist nii noorelt tenorilt Heldur Harry Põldalt kui ka juba rikkalike lavakogemustega Priit Volmerilt. Selge on see, et aega ettevalmistuseks nappis ja lavastaja abikätt oleks rohkem vaja olnud, sest publik ootab ju parimat. Kindlasti aga jääb lootus, et selline minevikupärandi taastamine jätkub. Selleks soovin tegijatele jaksu ja vastupidamist!

Raimo Kangro ja Andres Valkoneni rokkooper „Põhjaneitsi”

Muusika: Raimo Kangro ja Andres Valkonen. Libreto: Kärlis Skalbe ainetel Andres Jaaksoo. Laulutekstid: Andres Jaaksoo ja Leelo Tungal. Dirigent: Kristjan Järvi. Solistid: Noormees - Mikk Tammepõld, Prohvet - Tamar Nugis, Põhjaneitsi - Nele-Liis Vaiksoo, Mutik - Kärt Tomingas jt. Kaastegevad: RO Estonia ooperikoori naisrühm ja ERSO. Kontsertettekand, 9. XI 2019 Estonia kontserdisaalis, 10. XI 2019 Vanemuise kontserdimajas.

Minevikupärandi taastamisena võib käsitleda ka Estonia kontserdisaali laval ette kantud, Raimo Kangro ja Andres Valkoneni koostöös sündinud rokkooperit „Põhjaneitsi”. Rokkooper esietendus Vanemuise laval 1980. aastal [lavastaja Ülo Vilimaa, kunstnik Tõnu Virve ja dirigent Endel Nõgene. Osades Silvi Vrait (Mutik ja Põhjaneitsi), Vello Toomemets (Noormees), Tõnu Kilgas (Prohvet), Aivar Tommingas (Korravalvur) ja ansambel Fix], Nüüdse kontsertettekande tegijad olid dirigent Kristjan Järvi, ERSO, RAM, RO Estonia ooperikoori naisrühm, ansambel koosseisus Pent Järve, Raimund Mägi, Raun Juurikas, Elvis Jakobson ja solistid Kärt Tomingas (Mutik), Nele-Liis Vaiksoo (Põhjaneitsi), Mikk Tammepõld (Noormees), Tamar Nugis (Prohvet), Tanel Padar (Korravalvur), Geir Luht (Mees 1), Karel Tohv (Mees 2).

Esmalt ei suutnud ma varjata imestust, et selline väärt teos oli olnud aastaid varjusurmas. Tuleb avaldada tunnustust kontserdi produtsendile Jana Moosarile, kes koos Marian Raunaga noodimaterjali käsikirjast arvutisse sisestas ja teosele uue elu andis. Küll aga on kahju sellest, et nii mahukas ja nii suurt energiakulu nõudnud ettevõtmine on taas põrganud tänapäeva kõige valusamate karide, aja- ja ilmselt ka rahapuuduse otsa. Dirigent Kristjan Järvi on publikule ammuilma tuntud oma võimega vallutada ülevoolava temperamendi abil keerukate rütmifiguuridega teoseid. Aga kui selline mitmekihiline teos, kus on kaastegevad nii sümfooniaorkester, rütmiansambel, koorid kui erineva stiili- ja haridustaustaga lauljad, on vaja saada küpseks kahe prooviga ja ilma

asjatundliku lavastajata, kerkib paratamatult küsimus, miks võtta kavasest nii mahukas ja oletatavasti kulukas töö.

Raimo Kangro lavamuusika unustuse hõlmast üles äratamine toimus septembris tema sünnipäeva silmas pidades vaimuka lastelavastuse „Juku“ ettekandega Narva ooperipäevadel (vaata TMK 2019, nr 10). Rokkooper „Põhjaneitsi“ on sündinud ajal, mil Leelo Tungla peaaegu iga tekstirida (koostöös libretist Andres Jaaksooga) tähendas riskipiiril balansseerimist ja julget tabamist naelapea pihta. Seetõttu on tähtis, et selle teksti iga nüanss jõuaks publikuni. Kuna minul oli seekord õnn kuulata ettekannet külgrõdult, siis olin ilmselt privilegeeritud seisus - tekstisõnum jõudis minuni ja kahe pilliansambli tasakaal oli enamvähem paigas. Sain täies mahus nautida Tamar Nugise Prohveti rohkeid sõnamänge ja riuklikke alltekste. Tema laul oli heakõlaline ja teksti nüansid järgisid usutavasti helilooja enese rõhuasetusi: Noormehele esitatud sarkastiline üleskutse ühineda suure seatapuorgiaga, väide, et „rasvased inimesed on ilusad inimesed“ andsid selge arusaamise, miks teos omal ajal üsna ruttu kalevi alla pisteti.

Mikk Tammepõld laulis Noormehe rolli korrektselt, kuid mõnevõrra kiretult. Tema esitusest oleks oodanud rohkem innukust parema maailma otsingutel - ta hääles tundus olevat selleks veel varusid.

Mutiku osa on selles loos määrava tähtsusega. Noormehe teele hetäärina läkitatu peaks mõjuma salalikult lummava, sensuaalsusest pakatava olendina, sest siis oleks Noormehe endale kindlaks jäämine eriti hinnatav. Näitleja-laulja väljendusvahendiks on hää. Kahjuks on Kärt Tominga õrn ja mitte just mahukas hää kaotanud oma kunagise tämbri; registreeritud murdumine takistas tal väljendada rolli sügavamat olemust. Selle teose esialgses lavavariandis laulis nii Mutikut kui Põhjaneitsit (nähtamatu hää lavatagusest ruumist) Silvi Vrait, kelle hääles oli igas registris olemas rollile vajalik rikkalik värvipalett ja ka äärmiselt tugev sugestiivsus. Kahjuks ei mõjunud ka

Nele-Liis Vaiksoo Põhjaneitsi rollis antud õhtul veenvalt, sest ta oli toodud armutult „alasti“ lava esiplaanile ja hääle maagia, mis pidanuks mõjuma Noormehele lummavalt, jäi tabamata.

Kindlasti ei saa märkamata jätta seda energia tulva, mille Kristjan Järvi suutis käivitada koorides. Kõik kooristseenid kõlasid vajaliku intensiivsuse ja värviga ning orkestri ja ansambli koostöö oli küllalt sujuv.

Tahaks loota, et see väärt teos köidab tulevikuski mõnda noort lavastajat ja dirigenti ning et selle taassünnis meie teatrite lavadel saavad rakendust näiteks Juuli Lill, Aule Urb või Kaire Vilgats (Mutiku rollis), Maria Listra (Põhjaneitsina) või Valter Soosalu (Noormeheena).

Korngoldi „Surnud linna“ kontsertettekannet

Erich Wolfgang Korngoldi ooper „Surnud linn“ („Die tote Stadt“). Paul Schotti libreto Georges Rodenbachi näidendi „Ilmutus“ ja romaani „Surnud linn Brügge“ järgi. Dirigent: Vello Pähn. Koorimeistrid: Elmo Tiisvald ja Ksenja Grabova; poistekooril Hirvo Surva ja Mariliis Kreintaal. Osades: Paul - Mati Turi, Marietta - Olga Mykytenko, Frank - Rauno Elp, Brigitta - Helen Lokuta, Juliette - Kristel Pärtna, Lucienne - Juuli Lill, Gaston/krahv Albert - Reigo Tamm, Victorin - Mehis Tiits, Fritz - Modestas Sedlevicius. Kaastegevad: RO Estonia orkester, koor ja poistekoor. Produksioon: RO Estonia. Kontsertettekannet, 14. XI Pärnu kontserdimajas ja 17. XI I 2019 Estonia kontserdisaalis.

Võimalus kuulda Eestis ooperi valdkonnas lühikese aja jooksul nii erinevaid helimaailmu, nagu seda on Erich Wolfgang Korngoldi ooper „Surnud linn“ (maailmaesietendus üheaegselt Hamburgi Riigiooperis ja Kölni Ooperis 1920) ja Philip Glassi ooper „Akhnaten“ (METi Zroe-ülekanne Coca-Cola Plazas; maailmaesietendus Stuttgarti teatris 1984), ei üllata tänapäeval enam kedagi. Mõlemast teosest, mille sünni eraldab ligi sajand, sain ma ülisuure elamuse.

„Surnud linna“ olin küll varem näinud Mezzo TV kanalilt ja teadsin ka, et Mati Turi on peategelase Pauli ülirasket osa laulnud mitmeid kordi Soome Rahvusooperis. Kuulata aga Korngoldi teost elavas ettekandes oli tõeline katarsis. Ooperit luues oli Korngold kahekümne kolme aastane! Huvi pakub ka fakt, et Gustav Mahler nimetas noort Korngoldi geniaalseks, kuid ei võtnud teda millegipärast oma õpilaseks, vaid viis ta kokku Viini helilooja Alexander Zemlinskyga (1872-1942), kellega tal isiklikult polnud just mitte kõige paremad suhted. Saatuse irooniana viisid poliitilised sündmused Saksamaa ja Austria ajaloos hiljem ka Zemlinsky New Yorki, kuid teda ei oodanud edu Hollywoodis, nagu juhtus Korngoldiga, kellest sai seal peamiselt filmimuusika looja. Omavahel suhtlema jäid aga nii kõik kolm meest kui Gustav Mahleri abikaasa Alma Mahler (helilooja ja kirjastaja) elu lõpuni.

Avastasin Youtube'ist oma suureks heameeleks Jonas Kaufmanni intervjuu 16. novembrist 2019, mis oli tehtud pärast Komgoldi „Surnud linna“ esietendust Müncheni teatris. Kaufmann räägib seal Komgoldi ooperi kõlamaailma seostest Richard Straussi, Alban Bergi ja Gustav Mahleri loominguga. Noor Komgold oli Mahleri loomingust tohutult vaimustunud, eriti tema 8. sümfooniast, selle mastaapsusest (ettekande tuhandeliikmeline koosseis). Ilmselgelt paelus teda ka Richard Strauss oma lummatavate, pika kaarega meloodiate ja hästi kokku sobitatud harmooniatega. Ta pidas lugu ka Max Regerist kui sümfonistist. Pole ime, et see kõik mõjutas Komgoldi alateadvust ja kujundas tema maitset muusikuna. Huvitav on näiteks see, et Straussi ooperid „Salome“ (1903-1905, esietendus 1905 Dresdeni Kuninglikus Ooperis), „Roosikavaler“ (1909-1910, esietendus 1911 Dresdeni Kuninglikus Ooperis) ja „Naine ilma varjuta“ (1914-1917, esietendus 1919 Viini Riigiooperis) on loodud vahetult enne Komgoldi teost, samas püsis näiteks R. Straussi „Arabella“ laval aastaid hiljem (1929-1932, esietendus 1933 Dresdeni Riigiooperis). Aga huvitaval kombel võib „Surnud linna“ Marietta ja Pauli kirgliku dueti helikeele puhul leida seoseid just Arabella ja Mandryka duetiga „Arabellast“, seda nii meloodiajoones kui orkestripartii harmoonias. Samas on „Surnud linna“ mitmes stseenis aimata „Roosikavaleri“ finaalist tuttavat õhulist ja lummatavat kellamängu. Võib järeldada, et need mõjutused olid R. Straussil ja Komgoldil vastastikused, igal juhul ei tule kõne allagi süüdistada kumbagi neist plagiaadis. Komgoldi helikeel „Surnud linnas“ on omanäoline nii harmoonia kui ka oskusliku dramaturgilise pingestamise poolest.

„Surnud linna“ partituuri puhul köidab Korngoldi helikeele äärmusi haarav dünaamiline skaala ja atonaalsusesse kalduv helistikuline määratlematus - heli kõrgendus- ja madaldusmärgid muutuvad pidevalt. Enamjaolt valitseb selles 3/4 või 2/4 taktimõõt, vokaalpartiide intervallika on üpris keeruline ja väga nõudliku tessituuriga. Stseenide ette lisatud detailne lavapildi kirjeldus ja kalduvus luua äärmuslikke dramaatilisi olukordi on

Korngoldil ühine Pucciniga ja selgitab teatud määral, miks saksakeelne kriitika nimetas teda „Viini Pucciniks“.

Sügav kummardus dirigent Vello Pähnale, kõigepealt selle eest, et lõpuks sai ka Eesti publik tutvuda selle juba paljude muusikakriitikute poolt geniaalseks tunnustatud teosega, mida Euroopa lavadel tänapäeval küllalt sageli lavastatakse; teiseks selle eest, et kandvatesse rollidesse olid pandud väga head lauljad ja kõrvalrollidesegi kaasatud meie lauljate paremik.

Peategelase Pauli roll on vokaalselt hästi nõudlik. Autor on muusikas kujutanud väga täpselt selle tegelase psüühilist seisundit, nii reaalelu- kui unenäolistes stseenides. Teose loomise ajastul tõusis nii kujutava kunsti (näiteks Klimt) kui ka kirjandusvooluna esile sümbolism, mille silmapaistevesindaja oli Belgia kirjanik Georges Rodenbach, kelle sümbolistlik näidend „Ilmutus“ („Le mirage“) sai aluseks ooperi libretole. Kõnealune näidend põhineb Rodenbachi varem ilmunud romaani „Surnud linn Brügge“ („Brugesla-morte“, 1892) materjalil, mis lummas noort heliloojat oma salapära, müstika ja inimpsüühika keerdkäikudega. Paul ei suuda unustada oma surnud naist Mariet, keda ta oli väga armastanud. Ta ei suuda vahet teha, millal on tegemist talle kujutlustes ilmuva armastatud naise viirastusliku kujuga ja millal on tema ees reaalne tantsijanna Marietta, kes sarnaneb välimuselt väga Mariega. Kohati langeb Paul lausa psühhoosi. Autoril on partituuris kirjas soov, et Mariet ja Marietat esitaks üks ja sama laulja (Estonia ettekande puhul ei olnud tegemist „kommertsliku kokkuhoiuga“, nagu kõlas ekslikult Klassikaraadio kommentaaris), et rõhutada, kui raske on orienteeruda kummituslikes olukordades ülitundliku närvikavaga fantaasiaküllasel inimesel, kes peategelane Paul ju on.

Kuna Mati Turi oli Pauli rolliga varasemast lavastusest Soome Rahvusooperis juba tuttav, oli tal teiste solistidega võrreldes kindel edumaa. Tema esitus, üleolek keerulisest partiist, selle probleemsest intervallidast, kindel püsimine pidevalt kriitilises tessituuris ning meeolelude vaheldamine dramatismist lüüriliste lõikudeni oli muljetavaldav. Kahjuks jättis soovida balanss orkestri ja solisti vahel, seda eriti suurte dramaatiliste jf-stseenide puhul. Nõnda jõuliselt orkestrist üle laulda, et hääl ka saali kostaks, oli lauljale tohutu pingutus, lausa kangelastegu. Kuna orkestri faktuur on selles teoses väga mahukas ja äärmiselt tihe, siis tekkis paratamatult soov kuulata ja vaadata seda ooperiteatrit, kus orkester asub oma pesas, orkestriaugus, ja lauljad laval. Solistide ja orkestri ühele tasapinnale asetamine mattis lauljad sageli orkestri kõlamassiivide alla (jälginis ettekannet akustilises mõttes parimalt kohalt, keskrõdu teisest reast). Arusaadav on dirigendi soov panna kõlama kõik partituuriosised ja peab tunnustama, et orkestrist kõlas kõik tõesti haaravalt. Palsamina mõjus kõrvadele ka Marie laulu motiiv „Õnn, mis mulle jääb...“ ooperi lõpus Mati Turi esituses pp-s. See oli just see, mida Korngold oli soovinud ja ka partituuri kirja pannud: „Väga aeglaselt. Pidulikult. Sügavaima tundega.“ Selline finaali pärast meeletut „rütmidžungli“ (Jonas Kaufmanni väljend) teeb lauljale suurt au. Marie ja Marietta osades kuulsime imelise hääletämbriga ning maitseka ja süvenenud musitseerimisega Ukraina sopranit Olga Mykytenkot. Meie ooperisõbrad on teda kuulnud Estonia laval Puccini ooperis „Tütarlaps kuldsest läänest“. Laulja, kes paarkümmend aastat tagasi võitis Maria Callase nimelise konkursi, on nüüdseks küps interpret. Käesolevast

ettekandest innustunult otsisin ma üles CD Korngoldi ooperiga „Surnud linn“, esitajaiks Rootsi Kuningliku Ooperi koor, orkester ja solistid Leif Segerstami dirigeerimisel (Naxos, 1997). Marie ja Maritta partiisid laulab sellel Katarina Dalayman, keda meie ooperisõbrad said kuulata möödunud suvel Birgitta festivali galal, nüüd küll juba metsosopranina, kes praeguseks on pälvinud tunnustuse Wagneri lauljana METi ja Euroopa lavadel. Tema esitus kuulub kahtlemata maailma tippinterpretatsioonide hulka. Kuid ma veendusin, et Mykytenko esitus asetub julgelt samale pulgale. Asjaolul, et lavastusvariandis ei saanud teda rakendada tantsijannana, ei olnud tol õhtul küll mingit tähtsust. Väga hea oli ka Fritzi üliromantiline laul „Kui mure lähedal...“ bariton Modestas Sedleviciuse ettekandes, mille lummutus oli lausa uinutav. Sedleviciusel on mahukas hääl ja möödunud sajandi kahekümnendate stiili valdav maitsekas esitusmaneer. Paljudele meie vanema põlvkonna kuulajatele olevat see meenutanud meie kordumatu tämbriga lauljat Georg Otsa, kelle sünnist täitub märtsis sada aastat. Kvartett koosseisus Kristel Pärtna, Juuli Lill, Reigo Tamm ja Mehis Tiits kõlas professionaalselt ja ka nende ansambelite puhul kinnistus minu soov seda ooperit laval näha. Sama kehtib Helen Lokuta ja Rauno Elbi puhul. Annab ju ooperi libreto võimalusi värvikateks rollideks, mänguvõimalusi ka väikerollidele. Oleks vaid vaja leida lavastaja, kes rakendaks sellele oma fantaasiat ja muusikatunnetust. Igal juhul tänu ja edu!

Viited:

1 Sada aastat Estonia muusikalavastusi kavalehtedel. Tallinn:

Rahvusoper Estonia, 2006.

2 Anne Aavik 2019. Õhtu koduste sõdalastega. - Sirp, 1. XI.

3 Jonas Kaufmann im Interview zur Oper „Die tote Stadt. -

<https://www.youtube.com/watch?v=zSk21GCITzw>; <https://www.youtube.com/watch?v=eT0H-0BeTCo>

Barbara ja Bonniuse duett Eduard Tubina ooperist „Barbara von

Tisenhusen' Maari Emits ja Mehis Tiits. Ingrid Roose ja ERSO. Siim Vahuri fotod

Raimo Kangro ja Andres Valkoneni rokkooperi „Põhjaneitsi“ kontsertesitus. Tamar Nugis, Tanel Padar, dirigent Kristjan Järvi ja ERSO.

Raimo Kangro ja Andres Valkoneni rokkooperi „Põhjaneitsi“ kontsertesitus, Solistid Geir Luht, Karel Tohv ja Kärt Tomingas ning ERSO.

Raimo Kangro ja Andres Valkoneni rokkooperi „Põhjaneitsi“ kontsertesitus. Solistid Kärt Tomingas ja Mikk Tammepõld, dirigent Kristjan Järvi ja ERSO. Silver Kuusiku fotod

Erich Wolfgang Korngoldi ooperi „Surnud linn“ solistid ettekande puhul Eesti Kontserdi RAMi saalis. Vasakult: Reigo Tamm, Juuli Lill, Olga Mykytenko, Mati Turi, Helen Lokuta ja Kristel Pärtna.

Vello Pähn Korngoldi ooperi „Surnud linn“ ettekande proovis RO Estonia orkestriga. Veljo Poomi

TIIU LEVALD